న్యాయము

మొక్కపాటి నరసింహశాస్త్రి

'కలడందురు దీనులయెడ ......
కలడు, కలండనెడువాడు కలడో లేడో!'

నేను మొట్టమొదట కుప్పడిని చూచింది ఒకవేసంగి నాటి మధ్యాహ్నము. అదివైశాఖమాసము. రోహిణి కార్తె. మధ్యాహ్నము ఒంటిగంటప్పుడు, ఎక్కడెక్కడో తిరిగి తిరిగి, కాళ్లు మంటలెత్తి నిమ్మళంగా రాయపేట ఆసుపత్రిదగ్గరకు చేరుకున్నాను. ఇంకా ఒక మైలు నడవవలసిఉన్నది. చెన్నపట్నంలో తిండికి లేకపోతే ఒకపూట ఉపవాసమన్నా ఉండవచ్చు కాని, తిరగడానికి డబ్బులేకపోతే మహాఅవస్థ. నాకు ఎప్పుడూ దరిద్రమే కాని, ఆనాడు మరీ ఒక్కకానీకూడా దగ్గరలేక, తిరగకతప్పక మైలాపూరు వెళ్లవలెనని పట్నంనుంచి బయలుదేరి నడక అందుకుని, రాయపేట చేరేసరికి పెద్దలదర్శనం కావడం ప్రారంభించింది. రక్షహీనమైన పాదం రోడ్డుమీద పెట్టేసరికి నసాళంఅంటేది. అదీకాకుండా ఎండకు కరిగిఉన్న తారు పాపకర్మలా పాదాన్ని పట్టుకుని వదలకపోవడం. ధనాభావముచేత అప్పుడప్పుడు కలిగే అవస్థకే ఇంత బాధపడుతుంటే, ఎప్పుడూ ఇన్నిబాధలూ అనుభవించవలసిన దరిద్రులెలా బ్రతకగలుగుతున్నారనే ఆలోచన పోయింది. దారిద్ర్యం అనుభవిస్తేనేకాని దరిద్రుల అవస్థ పూర్తిగా ఎలా తెలుస్తుంది!

ఒక్కక్షణం అక్కడ చెట్టునీడను నిలబడి మరి ముందుకు సాగుదామని నిశ్చయించుకున్నాను. అది ఆదివారం. ఆపైన మట్టమధ్యాహ్నము. నీడనుకూడా ౧౧౦ డిగ్రీలకు తక్కువకాని వేడి. అందుచేత రోడ్డు నిర్జనంగా ఉంది. ఎక్కడా ఏవిధమైనవ్యాపారమూ లేకపోవడముచేత కొంత నిశ్శబ్దంగాకూడా ఉన్నది. ఒక్క ట్రాముకారు మట్టుకు, చాలా అయిష్టంగా ఉన్నట్లు గణగణలాడుతూ నెమ్మదిగా పాకిపోతోంది. సృష్టి అంతాకూడా స్తంభించిపోయినట్లుగా ఉంది. బళ్లస్టేండుదగ్గర గుర్రాలు కునికిపాట్లు పడుతున్నాయి. బళ్లవాళ్లు కొందరు అక్కడనే పడుకున్నారు. చెట్టుకిందమట్టుకు ఒకపదిమంది కూర్చున్నారు. వాళ్లమధ్యను ఒకడు కూర్చుని ఖులాసాగా కబుర్లు చెపుతున్నాడు. నేను దగ్గరకు చేరాను. ఈ ఎండా, ఈ చెమటా, ఈ తాపమూ అన్నీ మరిచిపోయి ఇంత నిర్విచారంగా కబుర్లు చెపుతున్నవాడిని చూస్తే నాకొక విధమైన ఈర్ష్య బయలుదేరింది. ఇంతబాధలోనూ అంతసుఖంగా ఎలా ఉండగలుగుతున్నాడా ఆ మనిషి అనుకున్నాను. నేను దగ్గరకు వెళ్లేసరికి వాడు Police Seargent ను అనుకరిస్తూ, అతనికిమల్లే మాట్లాడుతూ, ఏవేవో అరవంలో చెపుతున్నాడు. నాకు బాగా అర్థం కాలేదు. వింటున్నవాళ్ళంతా చాలా సంతోషిస్తున్నారు. భాష అర్థంకాకపోయినా వాడి అనుకరణంలో నేర్పుచూస్తే నాకూ సంతోషంగానే ఉంది. కొంచెంసేపు అలాగే నిలబడ్డాను. సార్జంటు ఫార్సు అయినతరువాత దొరసాని, తరువాత సోల్జరు, ఇంకా ఎవరెవరినో Imitate చేస్తూ మధ్యమధ్య తమాషాగా కబుర్లుచెపుతూ కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు కుప్పడు. వాడు రిక్షాలాగేవాడనీ, వాడిపేరు కుప్పడనీ దరిమిలాను తెలుసుకున్నాను. కబుర్ల మధ్యను ఒక్కసారి కన్నెత్తి నాకేసి చూచి, తెలుగువాడినని గ్రహించి, "ఏమి సామీ బండికావలెనా" అన్నాడు. అక్కరలేదన్నాను. మళ్లీ వాడి ధోరణిలో పడ్డాడు. కొంతసేపైనతరువాత నేనింకా అలాగే నిలబడడము చూచి, 'ఏమి సామీ సూస్తావు. ఏమో పేదవాడు. పనిఏమీ లేదు. ఏదో కతలు చెప్తాను' అన్నాడు నవ్వుతూ. 'బాగుంది కానియ్యి. నేనూ విందామనే నిలబడ్డాను. మంచి నటకుడవు కావలసినవాడవులా ఉన్నావు చూస్తేను. నెమ్మదిగా ఏ సినీమాకంపెనీలోనేనా చేరరాదా' అన్నాను.

నేను వేళాకోళం చేస్తున్నా ననుకున్నాడు. "ఆహా. అదంతా మనకెందుకు సామి. ఏదో ఆండవన్ ఈ మాదిరి ఉంచినా అని రాసినాడు. అట్లా ఉండవలసింది దానె సామి. అదంతా మనఇష్టమా'అన్నాడు. 'అవును నిజమే నీవు చెప్పింది' అని నాదారిని నేను పోయాను.

మామూలురిక్షావాలాముఖంకంటె విలక్షణమైన ముఖము, తెలివిగల మందహాసముతో మిలమిల లాడే కళ్లు, పాతికసంవత్సరములు పడ్డపాటుతో కడ్డీబారిన కాయశరీరము, ఉంగరాలు చుట్టుకుపోయి వొత్తుగా పెరిగిన నీగ్రోవెంట్రుకలు, శుభ్రమైన కాకీ నిక్కరు, కాకీ చొక్కా, హేటుతోను కుప్పడు రిక్షావాలా లందరికీ గురువు.

ఒక్కసారిచూస్తే మరపురాని ముఖం; అయి దారుభాషలలో అడ్డంకులేని వ్యవహారభాషాజ్ఞానానికి తోడు లండనుపోలీసులనుకూడా అవమానపరుపజాలిన స్థానికచరిత్రజ్ఞానము కుప్పడిది. ఎంతచిన్నవస్తువైనాసరే వూళ్లో ఎక్కడ దొరకుతుందో అడగడము తడవుగా చెపుతాడు. ఖుషీకావలిస్తే పట్నంలో ఏయేజాతి ఆడ వాళ్లు (Profession₁ls కానివ్వండి, Amateurs కానివ్వండి) ఎక్కడెక్కడున్నారో నిమిషంలో యాకరు పెట్టకలడు. ఇన్నివిశేషాలు వాడిలో ఉన్నా వాడి దగ్గర ఒక్క మరీగొప్పవిశేష మేమిటంటే, డబ్బుదగ్గర తగాదాలేదు. మీరు ఎంతఇస్తే అంతా సంతోషించి పుచ్చుకుంటాడు. రహస్యంలోమాట ఇంకొకటిఏమిటంటే, పట్నంలోఉండే గొప్పఇళ్ల Scandals అన్నీ వాడికి జిహ్వాగ్రాన్ని ఉంటాయి. నెమ్మదిగా కదుపుతే, రహస్యంగా అన్నీచెప్పుతాడు.

ఇన్నిసుగుణాలు వాడిలో ఉండడముచేత పెద్దలంతా వాడిని Patronise చేసేవాళ్లు. అందుచేత మామూలు బళ్లవాళ్లకుమల్లే, మనిషి కనబడగానే, 'రిక్షా సామి' అని వెంటపడేవాడు కాడు. నాకుమట్టుకు మొదట వాడిని చూచినప్పటినుంచీ ఒకవిధమైన అభిమానం ఏర్పడింది. నేనెప్పుడూ వాడిబండి ఎక్కక పోయినా, వాడికి నేనంటే ఒకవిధమైన గౌరవంగా ఉండేది. నాసంచారాల్లో తరుచు కనపడుతూ ఉండేవాడు. వాడు నా కోసలాంకొట్టడం, నేను వాడి యోగక్షేమం విచారించడమూ మామూలైపోయింది.

ఒకరోజు ఉదయం సుమారు పదకొండుగంటల వేళ Mount Road లో కనపడ్డాడు. నేను Tram కోసం నిలబడ్డాను. కుప్పడు నెమ్మదిగా ఖాళీబండి లాక్కునివస్తున్నాడు. నన్ను దూరాన్నించే చూచి గబగబ నాదగ్గరకువచ్చి, సలాంచేసి, 'ఎక్కడసామీ పోతావు' అన్నాడు. 'రాయపేట' అన్నాను. 'రా సామీ. పోతాం. ఎప్పుడూ నాబండి ఎక్కనేలేదే' అన్నాడు. దగ్గర డబ్బులేదన్నాను. ప్రొద్దుటినుంచీ బోణీ కాలేదు. ట్రాంకు ఇచ్చే అర్ధణా తనకిచ్చి బోణీ చెయ్యమని బలవంతపెట్టాడు. మొగమాటపడి రిక్షాలో ఎక్కాను. నెమ్మదిగా బాతాఖానీ చేస్తూ రాయపేట చేర్చాడు. అనేకమందినిగురించి అనేకసంగతులు చెప్పాడు. రాజకీయవేత్తలు, పెద్దఉద్యోగస్థులు, వ్యాపారస్థులు, సనాతనులు, సంస్కారులు, ఒకరకం ఏమిటి అన్నిరకాలవారూ ఆరిక్షాలో కూర్చుని, చీకటిపడ్డ తరువాత ముఖం చాటుచేసుకుని, ఏయేఇళ్లకు వెళ్లినదీ, తన కెంత ఇచ్చినదీ, ఆ ఇళ్లల్లోవాళ్ల కెంత ఇచ్చినదీ, ఇంకా ఎన్నెన్నో సంగతులు చెప్పాడు. నేను నిర్ఘాంత పోయాను. వాడు న్యాయస్థుడుగనుక సరిపోయిందికాని రెండుముక్కలు వ్రాయడమేవచ్చి వీళ్లగుట్టంతా బయట పెడతానని తలొకఉత్తరం వ్రాసిపారేస్తే, వాడు లక్షాధికారి అయేవాడుకదా అనుకున్నాను.

'నీఇల్లు ఎక్కడ'అన్నాను. 'నేను పేదవాడు సామీ. నాకు ఇల్లెక్కడసామీ'అని రాయపేటఆసుపత్రి సమీపంలో ఉన్న బళ్లస్టాండు పక్కన చింతచెట్టుకింద రెండుకుండలు, రెండుపొయ్యిలూ, ఇంకా అటువంటి చిల్లరసామాన్లూ చూపించి అదే తనఇల్లన్నాడు. రిక్షాలో పరుపులు వేసుకొని. అక్కడనే పడుకుంటానన్నాడు. వర్షమువస్తే పక్కనున్న బళ్ల Stand లో పడుకుంటానన్నాడు. భార్య, ఒకపిల్లవాడూకూడా ఉన్నారని చెప్పాడు. భార్యకూడా ఓపికఉన్నప్పుడు ఏదో కాస్త

కూలిపని చెయ్యడమో, సాయంకాలం బీచిని, వేరుశనగ పప్పులు అమ్మడమో, లేదా ఏవోపల్లీచవకరకం అమ్మడమో చేస్తూ రోజూ ఒకపావలో అర్ధో సంపాదిస్తుందని చెప్పాడు.

'మరి మీరిద్దరూ చెరోదారినీ పోతే, మీసామాను ఎలా'అన్నాను. 'సామీ, మాకు సామాను ఏమి ఉంటుంది? ఉన్నదేమో అక్కడనే పడవేస్తాము. ఎవరిక్కావాలి మాకుండలూ, పొయ్యిలూ, డబ్బాలూను. ఏపూట వస్తువు ఆపూట తెచ్చుకునేవాళ్లమే కాని ఏదీ ఒక్కసారి కొనుక్కుని నిలవచేసుకోలేము కదా! బీదవాని సామానుజోలికి ఏదొంగారాడు. దొంగన్న మాకేమిటి, దారేపోయే కుక్కకూడా దరికిరాదు. మాకేమి భయంసామీ' అన్నాడు. 'అవును నిజమే. పేదవాడు పేదరికాన్ని గౌరవిస్తాడు. నోరూ బుద్ధీ, లేని జంతువులుకూడా పేదరికాన్ని గౌరవించి మిమ్మల్ని బాధించవు. అహంకారపూరితులూ, ధనమదాంధులూ తోడిమానవులుమట్టుకు పేదరికమంటే సహించరు. లక్ష్యము చేయరు' అన్నాను. 'ఏమోసామి, వారిని అనేది దేనికి? అంతవరు దయఉండవలెకాని. అది లేకపోతే ఎవరు ఏమిచేస్తారు.' అన్నాడు.

౨

ఈసంభాషణ జరిగి వారంరోజు లవుతుంది. ఒకరోజుసాయంకాలము నేను తిరువళిక్కేణినుంచి పట్నానికి బీచిరోడ్డున నడుస్తూ వస్తూన్నాను. సుమారు ఏడు గంటలవుతుంది. ఇనుపవంతెన దాటి పదిగజాలు వచ్చేసరికి అక్కడ ఒకసుమారు ఇరవై సంవత్సరాల ఆడపడుచు ఒకచంకను చిన్న ఖాళీగంప పట్టుకుని, ఒకచేత్తో మూడేళ్ల చిన్నపిల్లవాడిని పట్టుకుని, ఎదుటనున్న జంఖానాక్లబ్బు దీపాలవైపూ, వచ్చేపొయ్యే మోటార్లవైపూ పరధ్యానంగా చూస్తూ వొయ్యారంగా నిలబడిఉంది.

ఏవర్ణమో తెలుసుకోడానికి శక్యంకాని చెన్నపురి వీధులల్లో సామాన్యంగా కనపడే జాతిపడుచు, నల్లని నిగనిగ మెరిసే తనుకాంతి, పిటపిటలాడుతున్న లేత యౌవనశరీరం, ఒకమోస్తరు కళాకాంతులతో కలకలలాడే ముఖం, కొంచెము చిరిగిపోయినా, చక్కగా కట్టబడిన జపానుఅద్దకపు చీరా జాకట్టూను. ఆధునికపద్ధతిని అమర్చబడి పూలతో అలంకరింపబడ్డ తలకట్టు, వెనుకవైపున, వెన్నెలలో మిలమిలలాడుతున్న సముద్రము, నీలాకాశానికి మౌక్తికప్రభలు కల్పించిన పూర్ణచంద్రబింబము, ఎదుట, నింగినుంచి నేలకుజారిన నక్షత్రాలలాగ లెక్కలేని విద్యుద్దీపాలు. మధ్యను ఆనందంతాండవిస్తున్న ముఖంతో నల్లముత్యంలా మెరుస్తూ ఈపేదపడుచు, అదంతా ఒక్కక్షణం ఒకపెద్దచిత్తరువులా తోచింది. ఏజాతి అయితేనేమి, ఏవర్ణమైతేనేమి, వీటివలన సహజంగా వచ్చే శరీరచ్ఛాయకాని, రూపలావణ్యాదులుగాని ఆపిల్లలో ఏమాత్రమైనా కొరతగా ఉంటే, ఆమె యౌవనమూ, ఆనందమూ, సంతృప్తీ ఆలోపాలను కప్పిపుచ్చినాయి. ఒకయూరేషియను యువకుడు నెమ్మదిగా ఆమెముందునుంచి నడుస్తూ ఆమెముఖంకేసి చూచాడు. ముందుకు నడుస్తున్నవాడు మళ్లీ వెనక్కుమళ్లి ఆపిల్లముఖంకేసి తేరిపారచూస్తూ నెమ్మదిగా నడిచాడు. ఆపిల్ల ఏమి ఆలోచిస్తోందో, ఎందుకో చిరునవ్వునవ్వింది. ఆయువకుడు, తన్నిచూచి నవ్వుతోంది అనుకుని ఆమెయెదుటనే నిలబడి తనూ నవ్వుతూ ఆమెను పలకరించాడు. ఆమెముఖంలో నవ్వుపోయి కోపం కనపడ్డది.

"Oh! Common you are not angry dear" అన్నాడు ఆమెదగ్గరగా వెళ్లి. ఆమెకు కోపమెక్కువయింది. కొంచెం భయంకూడా కలిగింది. అతన్ని తిట్టడమారంభించింది. ఆయువకుడు, కొంచెం తాగికూడా ఉన్నాడేమో, ఇదంతా వేళాకోళ మనుకున్నాడు. ఆకోపావేశంలో ఉన్న అమ్మాయి, అతనికళ్లకు మరీ అందంగా కనపడ్డది. My dear Helen or Joan of Arc, you are not afraid of me. Co.nmon darling. Don't worry. It will be alright' అని జేబు గలగలలాడిస్తూ ఆమెచెయ్యి పట్టుకో బోయాడు. అనేకవేల శతాబ్దాలనుంచి వస్తూన్న హిందూస్త్రీల శీలమంతా ఆపిల్లలో ఆ క్షణమందు మూర్తీభవించింది.

కళ్లతో నిప్పులు కక్కుతూ, నోటితో శపిస్తూ, చంక నున్న గంప నేలకు జారవిడిచి, చెయ్యి చాచి రెప్ప పాటులో ఛళ్లున ఒక్క లెంపకాయ తన బలంకొద్దీ ఆ యువకుడి దవడమీద తగులనిచ్చింది. ఆదెబ్బకు గూబ గుయిమని ఉంటుంది. ఒకటిరెండు దంతములుకూడా కదిలిఉంటా యనుకున్నాను. ఈ వేడుక చూస్తున్న నాకు చాలాసంతోషం కలిగింది. అతను ఒకమాటు

" వెనుకనుండి యువకుడి కంఠం పట్టుకున్నాడు "

దవడతడుముకొని, పౌకం ముదిరించనుకొని **'You devil, I will teach you'** అని అమాంతం ఆపిల్లను గట్టిగా పట్టుకుని ముద్దెట్టుకోబోయాడు. పక్కనున్న చంటిపిల్లవాడు ఏడవడ మారంభించాడు. దారేపోయే వాళ్లు నవ్వుకుంటూ చక్కా పోయారు. నేనేమి చెయ్యా డానికీ తోచలేదు. లోపల రక్తం ఉడికిపోయింది. పోయి కలియబడి ఆయూరేషియన్నను నాలుగుతన్ను దామా అంటే, ఏమి గంపరగోళ మవుతుందో. అది అటుండగా నలుగురూ నాలుగురకాల వ్యాఖ్యానాలు చేస్తారు. ప్రతికార్యానికీ నిందారోపణచేసే స్వభావము మనవాళ్లది. ఎలాగా అని ఒక్కక్షణం తటపటా యించాను.

ఇంతట్లోకే, కుప్పడు ఎవరినో రిక్షాలో ఎక్కించుకొని గబగబా లాక్కొస్తూ, దెబ్బలాట దూరాన్నించి చూచి, కొంచెము వేగం తగ్గించాడు. దగ్గరకు వచ్చి వాళ్లకేసి చూచాడు. మరుక్షణం రిక్షా విడిచి, ' ఇదోవస్తిని సార్ ' అని బండిలో మనిషికి క్షమాపణ చెప్పుకుని ఒక్క అంగలో, దెబ్బలాడుతున్న వాళ్ల దగ్గరకు ఉరికి, వెనుకనుంచి ఆ యువకుడి కంఠం పట్టుకున్నాడు. దానితో వాడు ఖంగారుపడి ఆడ మనిషిని విడిచి పెట్టాడు. రిక్షా వాడు, కుప్పడు, ఆ ఆడమనిషిని పారిపొమ్మని అరవంలో చెప్పాడు. ఆఅమ్మాయి మళ్లీ తిరిగన్నా చూడకుండా పరుగెత్తుకుంది, పిల్లాడితో సహా.

ఇక్కడ వీళ్లిద్దరూ కలియబడ్డారు. మాకుప్పడి ధైర్యసాహసాలికి మెచ్చుకొని వాళ్లంతా కళ్లుచేసుకుని ఆదెబ్బలాట చూస్తూ అలాగే నిలబడిపోయాను. ఇంతలోకే, చూస్తూఉండగానే, పెద్దగుంపు చుట్టూ మూగారు. ఈసందర్భంలో రిక్షాలో పెద్దమనిషి చల్లగా జారాడు. కుస్తీ ఘోరంగా జరుగుతోంది. ముత్తంమీద రిక్షావాడిదే పైచెయ్యిగా ఉంది. ఒక్కక్షణంలో దొరగారు చిత్తైపోదురు. ఇంతలోకే ఎక్కడినుంచి వచ్చాడో, యముడిలాగ, ఒక పోలీసుజవాను చక్కా వచ్చాడు. కుప్పడిని ముందు రెండు చేతిబెత్తంతో తగలనిచ్చి

దొరని విడిచిపెట్టమన్నాడు. గత్యంతరంలేక, ఎంతో అయిష్టంతో దొరని విడిచిపెట్టాడు. దొర నిమ్మళంగా వొళ్లుదులుపుకుని, కాలరూ, టై సవరించుకుని రిక్షా వాడు అనవసరంగా తన్ని Assault చేశాడని నేరం చెప్పాడు. ఈయన్ను Station కు వచ్చి Report ఇమ్మన్నాడు జవాను. తను రిక్షాలోకూర్చుని, దొరను పక్కను కూర్చోపెట్టుకుని, కుప్పడిని రిక్షాలాక్కుని Po'ice Station కు నడవమన్నాడు.

3

మరునాడు కుప్పడు రిమాండులో ఉండగా ఒక సారి వెళ్లి చూచివచ్చాను. నేను చేసేది ఏమన్నా ఉంటే చేస్తానన్నాను. ఏమీ అక్కరలేదన్నాడు. ఆమరునాడు మేజస్ట్రీటు కోర్టులో విచారణ ప్రారంభ మయింది. కోర్టువారే కుప్పడికి వకీలుని ఏర్పాటు చేశారు.

ఒక ఆడమనిషిదగ్గర కానీకి వేరుశెనగపప్పు కొన్నాననీ, చీకటిచాటున కానీకి అర్ధరూపాయి ఇచ్చాననీ, వెంటనే నాలుగడుగులు వెళ్లి ఆతప్పు తెలుసుకుని వెనక్కువచ్చి, ఆమనిషిని అడుగుతే, ఇవ్వకుండా తిట్టడం ప్రారంభించిందనీ, అందుకని తను ఆమనిషి చెయ్యిపట్టుకుని డబ్బుకోసం నిర్బంధం చేస్తూండగా వెనుకనుంచి కుప్పడువచ్చి నిర్హేతుకంగా తన్ని కొట్టి అవమానపరచాడనీ దొరగారు వాఙ్మూలం ఇచ్చారు. ఆ ఆడమనిషికోసం ఎంతవెతికినా ఎక్కడా దొరక లేదు. అందుకని కుప్పడిమీదమాత్రం Hurt Case బనాయించారు. విచారణలో కుప్పడిని అడిగారు 'కొట్టిన మాట నిజమేనా' అని.

'చిత్తం' అన్నాడు.

'ఎందుకు కొట్టావు?'

'నేను రాకముందు ఏమిజరిగిందో నాకు తెలియ దండి. నేను ఆదారిని వెడుతుండగా ఈ దొరగారు ఆపిల్లను గట్టిగా పట్టుకుని బలవంతాన ముద్దుబెట్టుకో బోతున్నారండి. అదిచూచి నాకు కోపమువచ్చి, వొళ్లు తెలియలేదండి, దగ్గరకు వెడితే ఈయన తాగి ఉన్నట్టుకూడా తెలుసుకుని ఆమనిషిని విడిపించడానికి ఈయన్ను కొట్టవలసివచ్చిందండి.'

'ఆడదానికి అవమానం జరుగుతోందని పౌరుషం వచ్చిందా?'

'చిత్తం.'

కోర్టువారు నవ్వి, 'ఓహో! ఏమి మహానుభావు డండి' అన్నారు. అంతా నవ్వారు.

'నీవు రిక్షాలాగుతుంటావు కాదూ?'

'చిత్తం.'

'పగలేనా రాత్రులుకూడానా?'

'రాత్రులుకూడానండి.'

'రాత్రులు ఎక్కడికేనా భోగంవాళ్ల యిళ్లకు ఎవరినేనా తీసుకువెడుతూ ఉంటావా?'

'చిత్తం.'

'ఆడవాళ్ల మానరక్షణకోసం దెబ్బలాటకు దిగిన వాడవు, అది నీకు తప్పుగా తోచలేదేమి?'

'అయ్యా, అది వాళ్ల వృత్తి. బండిలాగడం నా వృత్తి. అక్కడికి వెళ్లేవారు చాలా చదువుకున్నవారు, ధనవంతులు, తమబోటి ప్లీడర్లు, జడ్జీలు, ఉద్యోగులు అన్నిరకాలవారూ ఉన్నారండి. ఆతప్పొప్పులు వారి కంటె నాకెక్కువ ఎలా తెలుస్తాయండి. అది పాప మయితే ఆ పుణ్యపాపములు అనుభవించేవాళ్లు వారు కాని నేను కాదండి. నాకు ఆపూట పొట్ట, న్యాయం గా ఎలా గడుపుకోనా అనేకాని తక్కినది నా కెందు కండి. బండిలో కూర్చున్నవారు ఎక్కడకు తీసుకు వెళ్లమంటే అక్కడకు వెళ్లడమే నాపనండి.'

ప్లీడరుగారు కొంచెము తెల్లబోయి అటువంటి ప్రశ్నలింక అడగకూడ దనుకున్నారు.

'కేవలం ఆడమనిషిమీద దయేనా......లేక పోతే...ఆమనిషిని...నువ్వు ... ఎరుగుదువా అంతకు ముందు'

'ఎరుగుదు నండి.'

ప్లీడరుగారు ఒక్కసారి ఛాతీ పెద్దదిచేసి,

'ఓ, అదాసంగతి. అలా దార్లోకి రా.'

'చిత్తం నేనెప్పుడూ దారితప్పలేదండి.'

'నోరుముయ్యి. వెంకెసమాధానం చెప్పావంటే ఖబడ్దార్' అని కోర్టువారు మందలించారు.

'అయితే నీకేమైనా చుట్టమా ఆమనిషి?'

'చిత్తం, నాభార్య అండి'

అంతా ఒక్కమాటు నిర్ఘాంతపోయారు. ప్లీడరు గారు పెద్దనవ్వు నవ్వి,

'నీభార్యా! అలాగేమి. ఎంతకాలమయింది వివాహమయి?'

'నాలు గేళ్లయిందండి'

'నీ ఇల్లెక్కడ?'

'మాకు ఇల్లేమిటండి. రాయపేట ఆసుపత్రివగ్గర చెట్టుకింద ఉంటామండి.'

'నీవు ఆమనిషిని పెండ్లిచేసుకున్నట్లు ఋజువు చెయ్యగలవా?'

కుప్పడు తెల్లపోయాడు. నాలుగేళ్ల క్రితం ఎక్కడనో ఏచెట్టుక్రిందనో జరిగెనవివాహానికి, పురోహితుడా, బాజాలా, భజంత్రీలా, సాక్ష్యాలా, సంపన్నాలా, ఊరేగింపులా, ఎలా ఋజువు చేసుకోగలడు. ఆమాటకొస్తే ఎంతమంది బీదవాళ్లు తమ వివాహాలను ఋజువుచేసుకోగలరు. చేసుకోలేరు గనుక పెళ్లి కాలేదనడం ధర్మమా?

వీధులలో చెట్లక్రింద బ్రతికే రిక్షావాడికి పెళ్లేమిటనుకున్నారు; కుప్పడిని హేళనచేశారు; దూషించారు. ఆఖరుకు దొరనుకొట్టినమాట రూఢిగనుక కోర్టువారు గట్టిగా మందలించి రెండుసంవత్సరములు కఠినశిక్ష విధించారు. నేను మళ్లీ కుప్పడిని ఒకసారిచూచి అప్పీలు చేసేటట్లయితే నాకు చేతనైనసహాయం చేస్తానన్నాను.

'అప్పీలుచేసినా ఇంతే నండి. పేదవాడి మాట ఎవరు వింటారండి.'

'మరి నీ బండిలో మామూలుగా ఎక్కి తిరిగే వారు పెద్దలు అనేకమంది ఉన్నారుకదా. వారివల్లనేమీ ఉపకారం కాదా' అన్నాను.

'నాబండి ఎక్కానని పబ్లికుగా చెప్పుకోడమే వారికి సిగ్గండి. అందుచేత యెవ్వరూ మాట్లాడరండి' అన్నాడు.

నేను విచారంతోటీ, సిగ్గుతోటీ తలవంచుకుని ఇంటికి వచ్చాను.

౪

ఈఅన్యాయపు న్యాయానికి కారణభూతుడైన యువకుడు తక్కువజాతి యూరేషియను. తలిదండ్రుల నెరుగని నిర్భాగ్యుడు. చిన్నప్పటినుండి ఎవరి అదుపు ఆజ్ఞలూ లేక, తన ఇష్టము వచ్చినట్లు, విచ్చలవిడిగా తిరిగి, కొంచెం మించుమించుగా యాచనవల్ల కాలక్షేపం చేసుకునేవాడు. కాని చిన్నప్పటినుంచీకూడా, చేతిపనులేవన్నా నిమిషంలో చేసేనేర్పు ఉండేది. వడ్రంగం, పేమునేత, కమ్మరం, ఏదైనాసరే. అన్నిటికంటే ఎక్కువ మరలతోకూడుకున్న వస్తువేదైనాసరే, అవసరమైతే క్షణంలో బాగుచేసేవాడు. వీధులో దొరికిన సీనారేకుముక్కలూ, మేకులూ ఏరుకొచ్చి, ఏదో ఒక చిన్నవస్తువు చూస్తుండగా తయారుచేసేవాడు. ఈ తెలివితేటలు ఆధారంచేసుకుని క్రమేణా ఒకటోరకమైన Motor Mechanic గా తయారయ్యాడు. అయితేనేమి, మంచి పనివాడిననే అహంభావమూ, పొగరుబోతుతనమూ జాస్తిగా ఉండడముచేత ఎక్కడా ఒక్కచోటా స్థిరంగా ఉండలేకపోయేవాడు. దీనికితోడు త్రాగుడొకటి చిన్నప్పటినుంచి అలవాటయింది. నాలుగుడబ్బులు కనపడేసరికి అది అయిపోయేదాకా తప్పతాగిఉండేవాడు.

ఈకథ జరిగేనాటికి ఈవూళ్లోనే ఒక ఇంగ్లీషు మోటారుకంపెనీలో, నెలకు నూరు రూపాయలు

సంపాదిస్తూ ఉండేవాడు. ఆరోజున బీచిన జరిగిన గందరగోళమంతా తెల్లవారేసరికి ఆఫీసులో ఇట్టే పాక్కిపోయింది. సరే ఇంక కోర్టూ కేసూ గందరగోళం తోటి సంగతంతా అందరికీ విశదమయింది. కాని కంపెనీలో బంట్రోతుమొదలు యజమానివరకూ ఎవ్వరూ ఇతను చెప్పినమాట నమ్మలేదు. యజమాని ఇతన్ని పిల్చి 'కంపెనీ దాటి బయటకు వెళ్లినతరువాత మీ రేమిచేసేదీ మాకు అవసరము లేదు కాని ఇకముందు క్రిమినల్ కేసులలోనూ, మేజస్ట్రేటు కోర్టులోను, Police station లోనూ హాజరుకావలసిన అగత్యం కలుగచేసుకుంటే వెంటనే ఉద్యోగం తీసివేస్తాను. ఈమాటు కోర్టువారి అభిప్రాయం ఎలా ఉన్నా, నీ కథయందు నాకెంత మాత్రం విశ్వాసంలేదు. కాని ఇది ప్రథమ తప్పిదం గనుక మన్నించాను. ఇకముందు జాగ్రత' అనితీవ్రంగా మందలించాడు.

ఆఫీసులో అందరికీ తనమీదను అనుమానంగానూ, కోపంగానూ ఉన్నదని తెలుసుకొని ఈఉద్యోగం కాకపోతే మరొకటనుకొని, పనికి వెంటనే రాజీనామా ఇచ్చాడు. పనికోసం ఖాళీగా తిరిగే రోజుల్లో మళ్లీ ఈపిల్ల ఏమయిందా, ఎప్పుడేనా తిరిగి కనుపిస్తుందా అని చాలాసార్లు అనుకుని పదిపదిహేనురోజులు బీచిదగ్గరా అక్కడా వెతికాడు కూడాను. ఎక్కడా కనపడలేదు. ఉద్యోగం అంతకంటే దొరకలేదు. దగ్గర డబ్బంతా అయిపోవచ్చింది. ఏమైనా కొన్నాళ్లు పొరుగూరుపోతే బాగుంటుంది అనుకున్నాడు.

అక్కడనుంచి దేశాటన ప్రారంభించాడు. కొన్నికొన్ని దుష్కార్యాలకు ఫలము వెంటనే కనుపిస్తుందనుకుంటాము. రెండుమూడు సంవత్సరములపాటు ఎన్ని ఊళ్లుతిరిగాడో, ఎన్నెన్ని బాధ లనుభవించాడో లెక్కలేదు. చేతులో పని ఉంది కనుక రోజూ ఏ రూపాయో కళ్లచూచేవాడు అందుకని తిండిలేక మాడకపోయినా ఈరూపాయ తాగుడికే చాలేదికాదు. ఎక్కడా నిలకడైన ఉద్యోగం దొరకక ప్రాణం విసిగి మళ్లీ చెన్నపట్టణం చేరుకున్నాడు. తేనాంపేటలో మకాం పెట్టి, మౌంటురోడ్డుషాపులో కూలిపని చేయడం ప్రారంభించాడు. ఒకరోజు పనికోసం తిరిగి తిరిగి ఎక్కడా ఏమీ దొరకక మధ్యాహ్నం కాళ్లీడ్చుకుంటూ బసకు పోవడానికి బయలుదేరాడు. **Spencer company** దగ్గరకు వచ్చేసరికి తన ముందుగా రోడ్డు దాటి **Spencer** కు ఎదురుగా ఉన్న సందులోకి వెడుతున్న ఆడమనిషి ఒకతె కనుపించింది. ఎందుకో అప్రయత్నంగా ఆమనిషిని పరకాయించి చూచాడు. నాలుగుసంవత్సరములక్రితం ఒకనాటి సాయంకాలము బీచిన జరిగిన సంగతంతా హఠాత్తుగా మానసాకాశంలో తళుక్కున మెరిసింది. ఆకాంతిలో ఈఆడమనిషిరూపు స్పష్టంగా కనుపించింది. తనదారి మానుకొని ఆమనిషిని వెంబడించాడు. ఆ సందులోనుంచి Madras club పక్కనుంచి **Tram line** వరకూ వచ్చి రాయపేటఆసుపత్రిదగ్గర బళ్లస్టాండువరకూ ఆమనిషివెనకనే వెళ్లాడు. ఆమనిషి వెనక్కి తిరి చూడలేదు. ఈ మనిషి తన్ను వెంటాడుతున్నట్లు తెలుసుకోలేదు.

ఈపిల్ల నివాస మిక్కడకదా అనుకుని అవసరము వచ్చినప్పుడు అక్కరకు రాకపోతుందా అనుకుని తనదారిని తను చక్కాపోయాడు.

పరమేశ్వరుడు మానవుడికి ప్రసాదించిన అల్పాయుర్దాయంలో, న్యాయముపేరు పెట్టి, తోటిమానవుడు ఒక రెండుసంవత్సరాలు తగ్గించాడు. వాడి అపరాధమేమిటంటే, తనభార్యమానమును కాపాడడానికి ప్రయత్నించాడు. దరిద్రుడికి కాఅధికారంకూడా లేదు కాబోలు. ఆరెండుసంవత్సరాలూ కుప్పడు జైలులో పడినపాట్లు అన్నీ ఇక్కడ వర్ణించడ మెందుకు? అక్కడ అధికార్లు వాళ్లచేత చేయించే చాకిరీ, తిట్టే తిట్లూ, కొట్టేదెబ్బలూ ఎవరెరుగరు. అందులో కుప్పడిలాంటి దరిద్రుడూ, స్వతంత్రుడూ పడవలసిన పాట్లు మామూలుకంటె పదిరెట్లు ఎక్కువంటే నమ్మండి.

ఇక్కడ వాడిభార్య పొద్దున్న రిక్షావాళ్లకూ ఇంకా అలాటివాళ్లకూ ఫలహారము చేసి అమ్ముకుంటూ సాయంకాలం బీచిని మామూలుగా వేరుశెనగపప్పూ,

బఠాణీలూ అమ్ముకుంటూ పిల్లవాడికీ, తనకీ తిండి లోపం లేకుండా గౌరవంగా కాలక్షేపం చేసుకుంటూ కుప్పడు ఎప్పుడు విడుదలై వస్తాడా అని రోజు ఒక యుగంగా గడుపుతుంది. కుప్పడికి రెండుసంవత్సరాలూ రెండుయుగాల్లా ఉన్నా మొత్తంమీద గడిచి బయట పడ్డాడు.

మళ్లీ యథాప్రకారంగా జీవితం ప్రారంభించాడు. ఇంక రోజూ కనపడ్డ పోలీసుజవానల్లా 'ఏమిరా ఈమాటు ఎవరినికొడతావు!' అనీ, 'ఇన్నాళ్లు ఎవరినీ కొట్టకుండా ఎలాఉన్నా'వనీ అనుక్షణం వేపుకు తినడము మొదలుపెట్టారు. అన్నిటికీ నోరుమూసుకుని సమాధానం చెప్పకుండా తిరుగుతుండేవాడు. మాట్లాడక పోయేసరికి 'పాపం, ఈరెండేళ్లల్లోనూ పొగరంతా అణిగినట్లుంది' అనేవాళ్లు.

రెండుమూడు సంవత్సరాలు ఇలాటి అవమానాలన్నీ ఓర్చుకుని, అహర్నిశాదులు కష్టపడి, కొంతడబ్బు దాచుకొని తను స్వంతంగా ఒకరిక్షా కలకత్తాలో మోస్తరుది కొనుక్కున్నాడు. దాన్ని అస్తమానం తుడుస్తూ, కడుగుతూ, **Polish** చేస్తూ చూసుకుని మురిసిపోతూఉండేవాడు.

కొత్తబండి కొని నెలరోజు లవుతుంది. కనడా నుంచి దేశసంచారం చెయ్యడానికి ఒక ధనాఢ్యుడు బయలుదేరి ఇండియా వచ్చాడు. మద్రాసుచేరి రెండు రోజు లయింది. ఆరాత్రి హోటల్లో భోజనంచేసి, కొంచెంతాగి బయటకువచ్చాడు. కుప్పడు కనపడ్డాడు. దొరగారు రిక్షాలో కూర్చుని ఊళ్లో ఉండే అన్ని జాతుల భోగంవాళ్లిళ్లకు తీసుకువెళ్లమన్నాడు. కుప్పడు నవ్వుకుని సరేనని బయలుదేరాడు. డబ్బు ఇంతని బేరమాడు కోలేదు. దొరలతోటి బేరమెందుకు? వారెంత ఇస్తే అంతా పుచ్చుకోడమే. సాధారణంగా ఓపావలో అర్థో యెక్కువిస్తారు గాని మామూలు కెప్పుడూ తక్కువుండదుగదా! ఎక్కేగుమ్మమూ దిగే గుమ్మమూగా రాత్రి పండ్రెండుగంటలవరకూ తిరిగారు. రాయపేట తంగసాలప్రాంతం పరశువాకం తిరిగి మౌంటురోడ్డుకు దారితీశారు. హోటలు దగ్గరకు చేరారు. బండి ఆపబోయాడు కుప్పడు. 'అప్పుడే ఆపడమేమిటి, ఇంకా ఒంటిగంటేనా కాలేదు. ఇంకా నేటివ్‌ల ఇళ్లకెక్కడికేనా తీసుకువెళ్ల'మన్నారు దొరగారు. సరేనని కుప్పడు తేనాంపేటకు దారితీశాడు.

౬

నవల్లోనూ, నాటకాల్లోనూ కూడా అసంభవమనుకునే సంఘటనలు కొన్ని మామూలు జీవితంలో సంభవిస్తూ ఉంటాయి. అఘటనఘటనాసమర్థుడైన పరమేశ్వరుని కేది శక్యము కాదు! నుంగంబాక్కంలో ధర్మరాజుజాతర అని పదిరోజులు పెద్దఉత్సవాలు జరుగుతాయి. కడజాతివాళ్లందరకూ తిరునాళ్లు ఆపది రోజులూను. ఆఖరునాడు రాత్రి గణాచార్యులంతా నిప్పులు తొక్కుతారు. ఆసంబరం చూడడానికి ఎక్కడెక్కడినుంచో వేలకొద్దీజనం విరగపడతారు. ఆరాత్రి ఈవేడుక చూడడానికి కుప్పడిభార్య కూడా వెళ్లింది. ఉత్సవం చూచి ఇంటికి మళ్లేసరికి సుమారు ఒంటిగంట కావచ్చింది. గబగబ **Botanical gardens** దగ్గర మౌంటురోడ్డుకువచ్చి ఉత్తరంగా మళ్లింది. పది అడుగులు ముందుకువేసేసరికి తనదారికడ్డుగా ఒక యూరేషియను నిలబడ్డాడు. ఇతనూ సినిమాకు వెళ్లి అక్కడా అక్కడా తిరిగి తేనాంపేటలో తనబసకు వెళ్లుదామని వస్తూ ఎవరా ఈఆడమనిషినిచూచి ఫలానాఅని గుర్తించి తలవంచుకుని వస్తున్న మనిషి దారి కడ్డుగా నిలబడ్డాడు.

ఆడమనిషి తలఎత్తిచూచి వీడిని ఆనమాలు తెలిసికుని పారిపోబోయింది. ఇతగాడు చెయ్యిపట్టుకున్నాడు. విదిలించుకుని బూతులుతిడుతూ పరుగెత్తింది. వీడు తరుముకొని వెళ్లాడు. అర్థరాత్రివేళ నిర్జనంగా ఉన్న రోడ్డుమీద ఈ ఆడదానికి దిక్కెవ్వరు? కేకలువేస్తే మట్టుకు ఎవరికేనా నిద్దట్లో వినపడతాయా? వినపడితే మాత్రం ఇవతలికి వస్తారా? ఏమీ తోచక పక్కను **Rest shed** ఉంటే అందులో ఎవరేనా ఉండక పోతారా అని అందులోకి పరుగెత్తింది. దాని దురదృష్టవశాత్తూ అందులో ఎవరూ లేరు. ఇంతలోకే వెనక నుంచి ఆమనిషివచ్చి గట్టిగా సందిట్లో పట్టుకుని 'ఈ

మాటు ఎక్కడికిపోతావు' అన్నాడు. పెద్దపెట్టున కేకవేస్తూ విదిలించుకోడానికి అనేకవిధాల ప్రయత్నించింది.

ఈకేకలు దూరాన్నించే వినపడి కుప్పడు గబగబ రిక్షా లాక్కొచ్చాడు. దగ్గరకు రాగానే కంఠం తన భార్యదేనని పోల్చుకున్నాడు. వెంటనే బండి అక్కడ ఆపేసి, Shed లోకి పరుగెత్తాడు. నాలుగైదు సంవత్సరములక్రితం బీచిని జరిగినకథే ఇక్కడా జరగడం చూచాడు. ఆనాటిమనుష్యులే ఈనాడూను. అమాంతంగా వెనుకనుంచి యూరేషియనుపీక పట్టుకొన్నాడు. వాడికి ప్రాణం పోతోంది. ఆమనిషిని విడిచిపెట్టాడు. ఇంకొక్కక్షణంలో ఆకా స్త్రపిరిపోను.

'You da nned scoundrally son of a nigger, what the hell do you mean' అని బండిలో దొరగారు కోపావేశంతో ఇక్కడికి పరుగెత్తుకొచ్చారు. పరిస్థితులుచూచి సంగతిగ్రహించి వాళ్లిద్దరినీ విడిపించాడు. యూరేషియన్ను నాలుగు తిట్టి పొమ్మన్నాడు. వాడు కుక్కలా తోకముడుచుకుని చక్కాపోయాడు.

దొరగారు ఆమనిషిని ఎగాదిగా చూచి, 'ఎవరీమనిషి' అన్నారు. 'నాభార్య' అన్నాడు కుప్పడు. 'అలాగా, ఫరవాలేదు. బాగానే ఉందే. మానీగ్రోపిల్లలకంటె బాగుంది' అన్నాడు. కుప్పడికి విపరీతమైన కోప మొచ్చింది. దొరగారు ఒక్కక్షణం ఆలోచించి జేబులోనుంచి రెండునోట్లు తీసి కుప్పడి కిచ్చి, 'నువ్వు అవతలఉండు. ఆమనిషిని ఇక్కడఉండనియ్యి' అన్నాడు. కుప్పడు తనకోపాన్నంతనూ దిగమింగుకుని, 'ఇది నా భార్యసార్. అటువంటి మనిషికాదు' అన్నాడు గట్టిగా. భార్యవైపు తిరిగి వెళ్ళమని సంజ్ఞచేశాడు. దొరగారు 'Don't be a fool man' అని ఇంకోనోటుతీసి, కుప్పడిమీద పారేసి వాడిభార్యను పట్టుకోపోయాడు. కుప్పడు వొళ్లుమండి ఆలోచన లేకుండా సాగదీసి దొరగారిని లెంపకాయకొట్టాడు. 'You dirty nigger dog, you dare' అని జేబులోనుంచి తుపాకి తీశాడు.

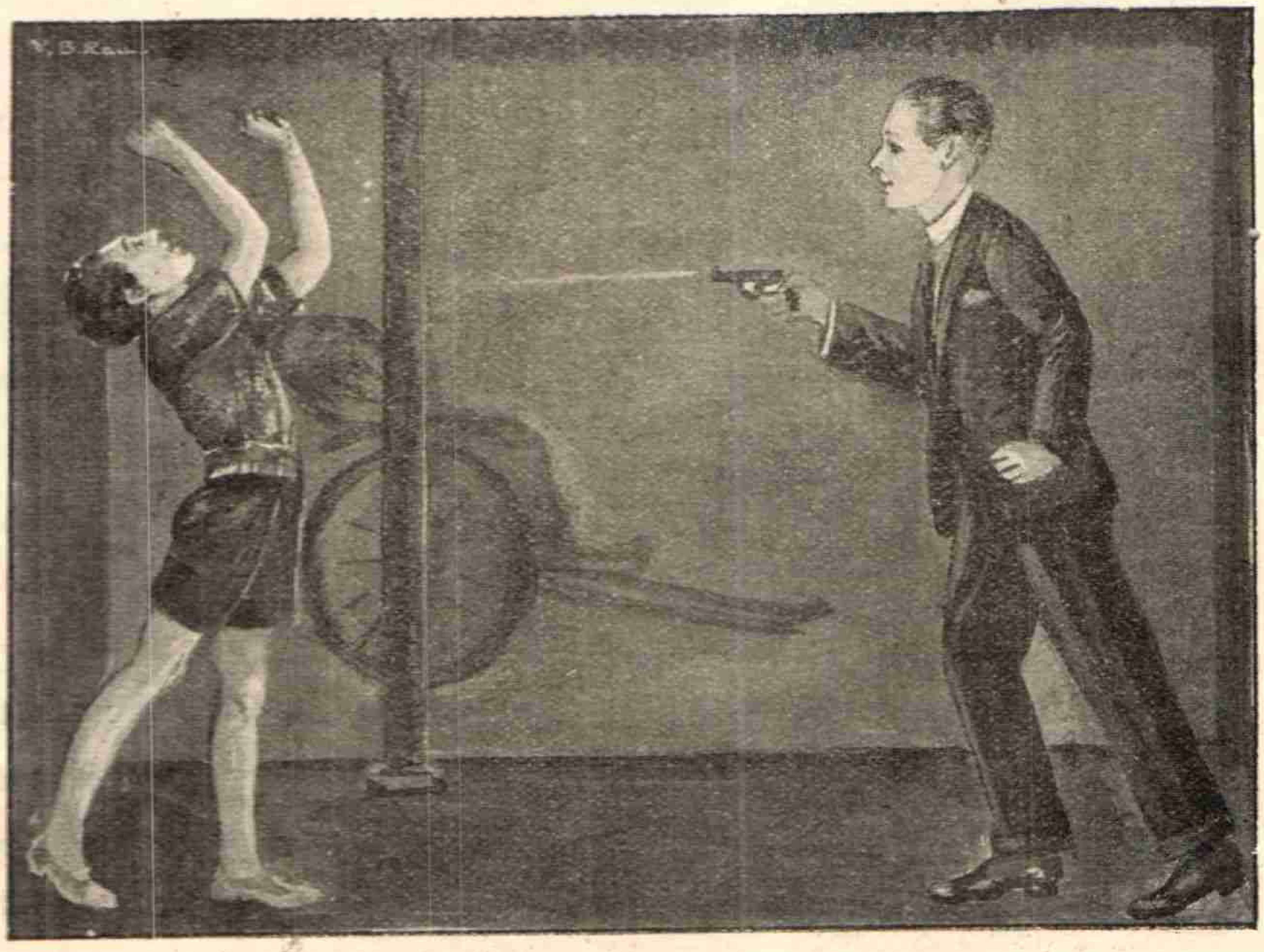

"కుప్పడు ఒక్కడుగు......వెంటనే కాల్చారు"

అది లాక్కుందామని కుప్పడు ఒక్కడుగు ముందుకువేసేసరికి దొరగారు వెంటనే కాల్చారు. మారుమాట లేకుండా కుప్పడు చెట్టు కూలినట్లు నేలమీద పడి ప్రాణాలు విడిచాడు.

ఈ చప్పుడికి దగ్గర ఇళ్ళలో వాళ్లు కొంతమంది, గోడపక్కన పడుకున్న వాళ్లు కొంతమంది, దూరాన్ని వస్తూ

వున్న ఉత్సవ జనం కొంతమంది పాతికముప్పై మంది చుట్టూ మూగారు. దొరగారికి వీళ్ళంతా తన్ని చంపుతారేమో నని ఒక్కమాటు భయంవేసింది. కాని వాళ్ళంతా వట్టి పిరికిపందలని వెంటనే తెలుసుకుని ధైర్యంగాను 'దగ్గర పోలీసుస్టేషను ఎక్కడఉంది? నేను రిపోర్టుచేస్తా'నన్నారు. చేతిలో పిస్తోలు అందరివైపూ తిప్పి, దానితో అంతా వెనక్కు తగ్గారు. ఒకధైర్యశాలి పోలీసుస్టేషనుకు తనతో రమ్మన్నాడు దొరగారిని. సరేనని ఆయన ఈమనిషి ననుసరించాడు. స్టేషనులో తను రిక్షావాడిని తుపాకితో కాల్చినట్లు దొరగారు రిపోర్టు చేశారు. మనిషి ఫలానాచోట ఉన్నాడన్నారు. తనబస ఫలానాచోటన్నారు. మర్నాడు కోర్టుకు వస్తానని దర్జాగా అవతలకు నడిచారు. హంతకుడిని పోనివ్వకూడదు. రిమాండులో ఉంచాలనని ఎవ్వరికీ తోచలేదు.

మరునాడు దొరవారు కోర్టుకు హాజరయ్యారు. **Native Judge** తన్ను విచారించడానికి అర్హతలేదని ముందు అడ్డుపిటిషను పడేయించాడు తన ప్లీడరుచేత. తనదారిని తనింటికి చక్కాపోయాడు. సరే కేసు సెషన్సుకోర్టులో యూరోపియనుజడ్జివద్దర వేశారు.

తను కెనడాదేశస్థుడననీ, గ్రంథకర్తననీ, ఈ దేశంలో పరిస్థితులు స్వయంగా తెలుసుకోడానికి వచ్చాననీ, మద్రాసువచ్చి మూడురోజు లయిందనీ, ఆరాత్రి ఈవూరులో **Night life study** చెయ్యడానికి బయలుదేరాననీ, రిక్షావాడు తాగిఉండి దారిపొడుగునా పేచీపెడుతూ ఆఖరుకు అక్కడ తన్ను దిగి పొమ్మని తన జేబులో పర్సు కాజెయ్యడానికి ప్రయత్నం చేశాడనీ, దూరదేశంలో అర్ధరాత్రివేళ నిస్సహాయుడనై ఉండడముచేత వాడిని బెదిరించడానికి పిస్తోలు తీశాననీ, అది వాడు లాక్కోవడములో పొరపాటున పేలిందనీ, దానివల్ల వాడు చనిపోయాడనీ, ఇటువంటి అవాంతరము వచ్చినందుకు చాల విచారిస్తున్నాననీ దొరగారు స్టేటుమెంటు ఇచ్చారు.

కుప్పడిభార్య వచ్చి యథార్థము చెప్పింది. కాని దానికి సాక్ష్యమేది? ఆయూరేషియ నెక్కడా ఐపు లేకుండా పోయాడు. ఈమనిషిమాట నమ్మేది ఎవరు?

ఇంకొకమనిషి ఎవరోవచ్చి తను ఆసమయాన్ని ఉత్సవం చూచి ఆదారిని వెడుతున్నాననీ దొరగారికీ కుప్పడికీ జరిగిన సంభాషణా, ఆయన వీడిని చంపడమూ చూచాననీ చెప్పాడు. కోర్టువారూ, దొరగారూ, వారి వకీలూ నవ్వారు. అర్ధరాత్రివేళ దారే పోతూ వాళ్ళ మాటలు అక్కడ పొంచిఉండి వినడము ఎంత అసంభవము? అక్కడుంటే, పోనీ చంపుతోంటే చూస్తూ మొద్దులా నిలబడ్డావా అని వకీలు హేళన చేశాడు. పాపం ఏమిచెప్పగలడు సమాధానం. బహుశా ఈ మనిషికీ ఆడమనిషికీ ఏమైన సంబంధ మేమో నన్నారు. పుణ్యానికి వెడితే పాపం ఎదురయిందట. తన చేతులో చచ్చిపోయినట్లు స్వయంగా పోలీసువారికి రిపోర్టుచేసిన న్యాయస్థుడూ, విద్యావంతుడూ అయిన దొరగారి మాట కాదని, రోడ్డేపోతున్న అనామకుడిమాట కోర్టువారు ఏలా విశ్వసిస్తారు. అటువంటివాడు న్యాయం పలుకుతాడని అనుకోడ మెలాగు. వేరే సాక్ష్యా లేమీ అక్కర్లేదని శలవిస్తూ దొరగారికి వందరూపాయలు జరిమానా వేసి ఆసొమ్ము కుప్పడికి భార్యా అనేమాట నిజమయితే ఆమనిషి కివ్వవలసిన దనీ, లేకపోతే కోర్టులోనే జమకట్టవలసిందనీ తీర్పు చెప్పారు. దొరగారు కోర్టువారికి అనేకవందనము లర్పించి, నూరు రూపాయిలనోటు విసిరిపుచ్చుకుని అవతల పారవేసి ఆయన దారిని ఆయనపోయాడు.

వెధవరిక్షావాడు ఒక డుంటేనేమి పోతేనేమి! ఒకడు లోటొచ్చినంతమాత్రాన కాలచక్రం ఆగిపోదు కదా! వాడినిగురించి శ్రద్ధతీసుకొని పేచీపెట్టేవాళ్లు ఏపార్టీవారూ **Congress, Justice, Socialists, Communists** ఎవ్వరూ లేరు కదా. ఇంతకూ వాడు బ్రతికిఉండి ఈ వెధవరిక్షా ఎన్నాళ్ళు లాగుతే వంద రూపాయలు సంపాదించ గలుగుతాడు. బ్రతికిఉన్నకంటె చచ్చే ఎక్కువ సంపాదించాడన్నారు కొందరు పెద్దలు. వీడి చావువల్ల వారికి కొంత పక్క

బెదురు వదిలిందేమో! దొరగారు చాలా ధైర్యశాలనీ, పెద్దమనిషి అనీ చాలామంది అభిప్రాయపడ్డారు. ఊర కుక్కలూ, ముష్టివాళ్లూ, రిక్షావాళ్లూ మొదలైన **Dirty fellows** వల్ల City అంతా Ruin అయిపోతోందన్నారు కొందరు క్లబ్బులో.........

కుప్పడుపోయి ఆరుమాసాలు కావచ్చింది. నా ఆప్తులలో ఒకరు పోయినట్లు కొన్నాళ్లు చాలా బాధ పడ్డాను.

ఒక రోజున Paper చూస్తుండగా Indian India అని కొత్తపుస్తకం వచ్చిందని దానిపై విమర్శ చూచాను. Mother India కంటె పదిరెట్లు ఘండాలంగా ఉందని వ్రాయబడి ఉంది. ఈగ్రంథం రచించినవారు Canada దేశస్థులు. సుప్రసిద్ధ గ్రంథకర్తలు. వాడు కుప్పడిని చంపినవారు. మూడువారాలు హిందూదేశంలో ఉండి ఇక్కడ అన్నిరకాల జనంతోనూ కలిసిమెలిసి తిరిగి వారి కష్టసుఖా లన్నీ స్వయంగా (మూడువారాలలో) విచారించి ఈగ్రంథం వ్రాశామని గ్రంథకర్తగారు పీఠికలో వ్రాశారు. గ్రంథ సారాంశ మేమిటంటే, హిందూదేశస్థులు పరమ దౌర్భాగ్యులనీ, దరిద్రులనీ, పిరికివాళ్లనీ, విద్యావిహీనులనీ, నీతిదూరులనీ, వ్యభిచారులనీ, మతము పేరిట ఎన్నైనా ఘోరాతిఘోరాలు చేస్తారనీ, దుర్బలులనీ, రోగపీడితులనీ ఇలాటి వెన్నెన్నో వారి స్వానుభవమువల్ల (మూడు వారాలలో) తెలుసుకున్నవన్నీ వ్రాసి, పైకారణాలచేత హిందువులు స్వరాజ్యానికి ఇంకా వందసంవత్సరాలకైనా పనికిరారనీ, ఢంకామీద దెబ్బకొట్టిచెప్పారు.

... ...

పాపము శమించును గాక !

ఆమరునాడు పేపరు చూస్తూంటే ఒక సుప్రసిద్ధరచయిత, దేశసంచారి, ధనికుడు, కెనడాదేశస్థుడు Motor బండిలోనుంచి పడి చనిపోయాడని ఉంది. ఏ కార్యానికి, ఏవేళ, ఏ ఫలం అనుభవించవలసిఉంటుందో!

చాటుధార

కైలాసవాసి జనమంచి వేంకటరామయ్య

క విమాత్రుండను రెండుతెక్కల గవాక్షంబట్లు వీక్షింపఁగన్ ;
గవి, శిల్పిం గుడితెక్క తోడుపడఁగన్ దాక్షిణ్యభావంబుతో ;
నవుడున్ ద్రష్టను గూడఁ జిత్రముగ నేఁ డా తల్పు చిల్లిం గనన్
సవిశేష ప్రతిపత్తి గల్గుఁ గవి ప్రజ్ఞాచక్షుఁ డైనప్పుడే !